

ДОГОВІР З НАДАННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ЯК РЕГУЛЯТОР СТРАХОВИХ ВІДНОСИН

Міловська Надія Василівна,

доктор юридичних наук, доцент,

в.о. провідного наукового співробітника

відділу забезпечення інтеграції академічної та

університетської правової науки та розвитку юридичної освіти

Київського регіонального центру

Національної академії правових наук України

У статті досліджуються особливості договору з надання страхових послуг як підстави виникнення страхових відносин. Зазначається, що зважаючи на те, що рівень розвитку відносин страхування, в основу якого покладено норми національного та міжнародного права, безпосередньо залежить від досконалості національних правових інститутів та законодавства в умовах євроінтеграційних процесів, пов'язаних із підписанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, визріла нагальна потреба в удосконаленні механізму правового регулювання приватноправового сегменту відносин у сфері надання страхових послуг. Істотний поштовх для цього дає судова практика вищих судових інстанцій, яка свідчить про непоодинокі випадки неоднакового застосування законодавчих приписів під час перегляду справ, пов'язаних зі сферою надання страхових послуг.

Наголошено, що в системі цивільно-правових договорів договори страхування доречно розглядати як підтип цивільно-правових зобов'язань у межах типу договорів про надання послуг, основна особливість яких полягає в тому, що надання послуги невіддільне від діяльності особи – послугонадавача (надання страхової послуги невіддільно пов'язане із діяльністю страховика), а корисний ефект такої діяльності полягає в самому процесі надання послуги.

Надається аналіз нормативно-правових актів у сфері відносин із надання страхових послуг та досліджується міжнародний досвід правового регулювання відповідних відносин. Теоретично осмислюються досягнення правової доктрини та правозастосовної практики у зазначеній сфері. Визначається місце договірних зобов'язань зі страхування в системі цивільно-правових зобов'язань, співвідношення предмета та об'єкта договору страхування, сутність страхової послуги та страхового ризику.

Ключові слова: договори з надання страхових послуг, страхові відносини, нормативно-правові акти у сфері страхових відносин, окремі види страхування.

Milovska Nadiia. An insurance agreement as a regulator of insurance relations

The article studies the general provisions of insurance contracts as an effective and efficient means of regulating insurance relations. It is noted that taking into account the level of development of insurance relations, which is based on the rules of national and international law, directly depends on the perfection of national legal institutions and legislation in the context of European integration processes related to the signing of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, there is an urgent need to improve the mechanism of legal regulation of the private law segment of relations in the area of insurance services. The judicial practice of the relevant authorities, which proves numerous cases of unequal application of legal requirements when reviewing cases related to the provision of insurance services, gives a boost.

It is stressed that in the system of civil law contracts, it is appropriate to consider insurance contracts as a subtype of civil legal obligations within the framework of the type of service contracts, the main feature of which is that the provision of a service is inseparable from the activities of the person - the provider of services (the provision of an insurance service is inseparable

from the activities of the insurer), and the beneficial effect of such activities lies in the process of providing the service itself.

In the research analysis statutory acts in the area of insurance relations is provided and best practices of the legal regulation of insurance relations is investigated. There are theoretical interpretations of the legal doctrine and law enforcement practices in the area under study. The author determines the place of contractual insurance obligations in the system of civil law obligations, the correlation of the subject and object of the insurance contract, the essence of the insurance service and insurance risk.

Key words: *insurance contracts, insurance relations, insurance acts, individual types of insurance.*

Сьогодні правове регулювання страхових відносин здійснюється гл. 67 ЦК України, § 2 гл. 35 ГК України, Законом України «Про страхування» [1], іншими нормативно-правовими актами, правилами окремих видів страхування, не всі норми яких є взаємоузгодженими. Крім цього, гл. 63 ЦК України об'єднані загальні положення про договори з надання послуг, які застосовуються до різних видів договорів страхування субсидіарно, тобто тільки в тому випадку, якщо спеціальними правилами про ці договори не встановлено інше.

Зважаючи на те, що рівень розвитку відносин страхування, в основу якого покладено норми національного та міжнародного права, безпосередньо залежить від досконалості національних правових інститутів та законодавства, на сьогодні, в умовах євроінтеграційних процесів, пов'язаних із підписанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами [2], з іншої сторони, визріла нагальна потреба в удосконаленні механізму правового регулювання приватноправового сегменту відносин у сфері надання страхових послуг. Як з теоретичної, так і з практичної точки зору актуальним є визначення місця договорних зобов'язань зі страхування в системі цивільно-правових зобов'язань, співвідношення предмета та об'єкта договору страхування, сутності страхової послуги та страхового ризику, забезпечення належного виконання зобов'язань зі страхування, відповідальності за невиконання чи неналежне виконання умов договорів страхування тощо.

Відповідно до ч. 1 ст. 979 ЦК України за договором страхування одна сторона (страховик) зобов'язується у разі настання певної події (страхового випадку) виплатити другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі та виконувати інші умови договору. З точки зору загальної характеристики цивільно-правових зобов'язань, договір страхування належить до двосторонніх, взаємних, оплатних, строкових, диспозитивно реальних, алеаторних (ризикових) договорів. Так, диспозитивність ч. 1 ст. 983 ЦК України та ст. 18 Закону України «Про страхування» надає можливість пов'язувати набрання чинності договором страхування і з будь-яким іншим моментом після укладення правочину за всіма істотними умовами, а не лише з моментом сплати страхової премії (внеску), наприклад, з наданням страхувальником необхідних документів тощо. Однак набрання чинності договором не може відбутися після настання страхового випадку.

У системі цивільно-правових договорів договори страхування доречно розглядати як підтип цивільно-правових зобов'язань у межах типу договорів про надання послуг, основна особливість яких полягає в тому, що надання послуги невіддільне від діяльності особи – послугонадавача (надання страхової послуги невіддільно пов'язане із діяльністю страховика), а корисний ефект такої діяльності полягає в самому процесі надання послуги. Так, Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [3] послуги у сфері

страхування та накопичувального пенсійного забезпечення відносить до фінансових послуг, що відповідає й світовим стандартам. У Генеральній угоді про торгівлю послугами (GATS) від 15.04.1994 р., прийнятій у рамках Світової організації торгівлі, членом якої є й Україна, існує Додаток щодо фінансових послуг [4], відповідно до якого фінансовою послугою є будь-яка послуга фінансового характеру, яку пропонує постачальник фінансових послуг будь-якої країни-члена. Фінансові послуги включають всі страхові послуги, а також послуги, пов'язані зі страхуванням, банківські та інші фінансові послуги (крім страхових).

Віднесення договорів страхування до групи договорів про надання послуг впливає із конструкції ЦК України, оскільки глави, які стосуються послуг перевезення, зберігання, страхування тощо, закріплені за гл. 63 «Послуги. Загальні положення». Положення гл. 63 ЦК України можуть застосовуватися до всіх договорів про надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання, а також договорів, які взагалі не передбачені законодавством, але своїм предметом мають надання послуг, що полягає у вчиненні певної дії або здійсненні певної діяльності [5, с. 236].

Саме «надання послуг» і є тим класифікаційним чинником, який виокремлює зазначений тип договорів із-поміж інших договірних конструкцій і водночас наділений системоутворюючим зв'язком. У ЦК України зазначений тип договорів представлено підтипами, яким властива власна видозміна. Одним із таких підтипів договору про надання послуг, поряд із договорами зберігання, перевезення тощо, є договір страхування, який хоч і опосередковує відносини з надання послуг, однак має свої особливості, які відображено в його легальній дефініції. Об'єднання зазначених договорів в одну групу має нормативно-правове обґрунтування, оскільки ознака спрямованості (мети договору) є основою для формування правової бази, принципово відмінної від регулювання відносин, що мають іншу спрямованість

(передання майна у власність, передання майна в користування, виконання роботи тощо).

Таким чином, система договорів страхування є складовою частиною більш широкої системи договорів про надання послуг, яка характеризується властивими їй родовими ознаками. Наявність родових ознак надає змогу застосовувати до договірних відносин зі страхування норми загальних положень про послуги ЦК України. Водночас, система договорів страхування складається з елементів нижчого рівня (видів, підвидів договорів), кожен з яких, маючи загальні ознаки договору страхування, характеризується специфікою, що обумовлює необхідність їх особливого правового регулювання. Так, у межах договірного підтипу із надання страхових послуг, відповідно до характеру страхових послуг і сфери їх надання, можна виділити такі види договорів страхування: а) договори особистого страхування; б) договори майнового страхування; в) договори страхування відповідальності; г) договори перестрахування; ґ) договори співстрахування. Крім цього, критеріями для класифікації договорів страхування є: а) спосіб визначення розміру страхової виплати (страхового відшкодування): договори страхування збитків; договори страхування сум; б) наявність накопичувальної ознаки: договори накопичувально-ризикового страхування; договори ризикового страхування; в) спрямованість дії: прямі договори страхування; комбіновані договори страхування; г) форма страхування: договори добровільного страхування; договори обов'язкового страхування. Така систематизація договорів страхування, на нашу думку, є виправданою і надасть можливість моделювання правового регулювання договірних відносин із надання страхових послуг у ЦК України та Законі України «Про страхування».

Спільними ознаками, що об'єднують усі договірні зобов'язання зі страхування в один підтип договорів, що опосередковують надання страхових послуг в межах типу договорів про надання послуг, є:

а) наявність у особи інтересу, який підлягає страховому захисту; б) страховий захист майнових інтересів особи становить страхову послугу як предмет договору страхування; в) надання страхового захисту здійснюється на випадок настання подій, які характеризуються ознаками ймовірності та випадковості; г) збіг у часі надання страхової послуги та її споживання; ґ) платність страхової послуги; д) наявність спеціально сформованих грошових фондів, якими і забезпечується страховий захист майнових інтересів.

Згідно зі ст. 980 ЦК України та ст. 4 Закону України «Про страхування» предметом договору страхування можуть бути майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю, пенсійним забезпеченням, володінням, користуванням і розпорядженням майном, а також відшкодуванням шкоди, завданої страхувальником. Однак визначення предмета цього договору у нормативно-правових актах, що є тією ознакою, яка надає можливість відмежувати його від інших договорів, має суперечливий характер і ставлення науковців до такого визначення – неоднозначне. Часто, характеризуючи договір страхування, автори оперують терміном «об'єкт страхування». Так, до внесення змін Законом України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям ЦК України» [6] ст. 4 Закону України «Про страхування», маючи такий самий зміст, називалася «Об'єкти страхування», що слугує яскравою ілюстрацією змішування цих понять.

Проблема неоднозначного розуміння предмета та об'єкта договору страхування пов'язана зі складною юридичною природою самого договору, який у цивілістичній науці вживається у кількох правових значеннях: як правочин, як правовідношення, як підстава виникнення зобов'язання, як документ, а інколи – як саме зобов'язання [7, с. 39]. Тобто вирішення означеної проблеми залежить не тільки від розуміння предмета договору, а й від того, що розу-

міти під страхуванням, оскільки цей термін також є багатозначним. Страхові правовідносини (зобов'язання) є різновидом цивільних правовідносин, тому для них характерні як загальні, так і специфічні ознаки останніх. Особливості страхових правовідносин проявляються через призму традиційних елементів будь-яких правовідносин (суб'єктний склад, об'єкт, зміст).

Дослідник теорії права В.І. Леушин вважає, що об'єкт правовідношення тісно пов'язаний з інтересом управненої сторони і є благом, що перебуває у його розпорядженні й охороняється державою [8, с. 349]. Так, об'єктом безпосередньо страхового правовідношення, на думку В.І. Серебровського, В. Р. Ідельсона, є саме страховий інтерес [9, с. 34; 10, с. 267]. Наявність страхового інтересу є необхідною умовою для формування страхового зобов'язання. У страховому зобов'язанні страховий інтерес – головний елемент, що визначає саму можливість існування страхування, проявляється у волі, спрямованій на укладання договору страхування, а тому має універсальний характер. Він притаманний як майновому, особистому страхуванню, так і страхуванню відповідальності.

На думку Н.Б. Пацурії, страховий інтерес – це потреба страхувальника (застрахованої особи, вигодонабувача, третьої особи) у захисті своїх правомірних майнових інтересів, які є підставою для виникнення страхового правовідношення [11, с. 33]. Таким чином, виходячи зі змісту ст. 980 ЦК України та ст. 4 Закону України «Про страхування», об'єктом страхування можна вважати страховий інтерес як суб'єктивне свідоме відображення потреби страхувальника (застрахованої особи) в страховому захисті своїх правомірних майнових інтересів на випадок можливого настання страхової події, пов'язаної з життям, здоров'ям, працездатністю, пенсійним забезпеченням страхувальника (застрахованої особи), з володінням, користуванням і розпорядженням майном, а також із відшкодуванням заподіяної ними шкоди фізичній особі, її майну або майну юридичної особи.

З урахуванням значної ролі страхового інтересу у виникненні та існуванні договірних відносин зі страхування, вбачається доцільним передбачення на законодавчому рівні втрати страхового інтересу страхувальника (застрахованої особи) як однієї із підстав припинення договору особистого страхування та страхування цивільної відповідальності, за якими не передбачається можливості передання страхового захисту іншій особі. Водночас припинення існування страхового інтересу страхувальника за договором майнового страхування не може бути підставою для припинення дії відповідного договору. Крім цього, зважаючи на обов'язковість наявності у страхувальника страхового інтересу у захисті своїх правомірних майнових інтересів на випадок можливого настання страхової події, доцільним є внесення змін до ч. 2 ст. 984 ЦК України та ч. 1 ст. 3 Закону України «Про страхування» із зазначенням, що страхувальниками можуть бути юридичні та дієздатні фізичні особи, які наділені страховим інтересом у захисті своїх правомірних майнових інтересів на випадок можливого настання страхової події і уклали зі страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

У свою чергу, предметом будь-якого договору є те, з приводу чого особа вступає у такі правовідносини та чого вона бажає досягти. Предмет договору уособлює його правову мету шляхом зазначення певних дій з об'єктами цивільних прав – передача речі, ремонт будинку, виготовлення продукції, надання страхових чи інших послуг тощо [12, с. 129]. Тому предмет договору страхування зводиться не лише до майнового інтересу, як це передбачено у ст. 980 ЦК України та ст. 4 Закону України «Про страхування». Предмет договору, а точніше сказати, предмет зобов'язання, що впливає з договору, являє собою дії (або бездіяльність), які має вчинити зобов'язана сторона (або, відповідно, утриматися від їх здійснення). Так, на думку А.А. Телестакової, предметом дого-

вору з надання послуг є саме послуга [13, с. 51]. Н.В. Федорченко також зазначає, що предметом договору з надання послуг є надання за завданням замовника різного роду послуг, тобто безпосередньо діяльність, що полягає у вчиненні виконавцем певних дій або діяльності, а також корисний ефект від вчинення дій або діяльності виконавця, який (мається на увазі ефект) ніколи не набуває форми нової речі [14, с. 160].

Таким чином, враховуючи те, що договір страхування відноситься до групи цивільно-правових договорів про надання послуг, предметом договору страхування є надання страхової послуги страховиком страхувальникові щодо захисту його майнових інтересів шляхом здійснення страхової виплати (страхового відшкодування) у разі настання певної події (страхового випадку), пов'язаної із заподіянням шкоди страхувальнику, застрахованій особі (у випадку страхування їх життя, здоров'я, майна) або третім особам (у випадку страхування цивільної відповідальності страхувальника, застрахованої особи). Зважаючи на відсутність єдиного розуміння страхової послуги, її видів, постає потреба в узгодженні вітчизняних й міжнародних нормативно-правових актів, що регулюють сферу страхування, в першу чергу, це стосується ЦК України та Закону України «Про страхування», що не містить визначення поняття та наведеного в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, а також Додатку щодо фінансових послуг до Генеральної угоди про торгівлю послугами (GATS), переліку страхових послуг, серед яких: 1) пряме страхування (в тому числі спільне страхування): життя; не пов'язане зі страхуванням життя; 2) пере-страхування; 3) страхове посередництво, таке як брокерське та агентське; 4) допоміжні послуги щодо страхування (консультативні, актуарні, оцінка ризику, послуги щодо врегулювання претензій (збитків)), що забезпечують якісне та гарантоване

надання страхового захисту і певною мірою обслуговують цей процес.

Для визначення поняття страхової послуги та відображення його на законодавчому рівні передусім варто зазначити те, що метою страхування є саме захист інтересів фізичних чи юридичних осіб, і ця мета реалізується незалежно від того – довелося страховику здійснити страхову виплату (страхове відшкодування) чи ні. Після настання страхового випадку захисна мета страхування не змінюється, а просто набуває іншої форми (етапу) розвитку (здійснення страхової виплати (страхового відшкодування)), залишаючись при цьому правовідношенням щодо захисту інтересів фізичних і юридичних осіб. Так, Вищий адміністративний суд України у справі № 820/11841/15, що стосувалася витрат платника податку на оплату послуг страхової компанії щодо добровільного страхування фінансових ризиків, вантажів та багажу, в діяльності якої не трапилося жодного страхового випадку, що дало податківцям підстави думати про відсутність ризиків, а відтак і потреби в страховій послугі, своєю ухвалою від 21.02.2017 р. підкреслив, що факт надання послуги страхування не пов'язаний безпосередньо з настанням страхового випадку. Визначення страхування як форми захисту осіб від настання певних подій, обумовлених договором страхування, не включає такої ознаки, як обов'язкове і неминуче настання відповідної події. З моменту вступу в силу договору страхування і впродовж усього строку його дії страхова послуга є наданою, адже упродовж усього строку дії договору страхування застрахований інтерес страхувальника є захищеним [15].

На підставі договору страхування можуть бути надані такі види страхових послуг: а) залежно від виду страхування – страхові послуги, що надаються за договором особистого страхування, майнового страхування та страхування відповідальності; б) залежно від форми страхування – страхові послуги з добровільного страхування та страхові послуги

з обов'язкового страхування; в) страхові послуги, що забезпечують якісне та гарантоване надання страхового захисту – страхові послуги, що надаються за договором перестрахування, та страхові послуги, що надаються за договором співстрахування; г) допоміжні послуги зі страхування – консультаційні послуги, оцінка актуарного ризику, задоволення претензій тощо.

На сьогоднішній день поряд із поняттям «страхова послуга» відсутнє й легальне визначення поняття «споживач страхових послуг», яке вживається в юридичній літературі та застосовується на практиці, чому певною мірою сприяло прийняття Кабінетом Міністрів України Концепції захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг [16]. Недостатня визначеність правового статусу споживача страхових послуг створює перешкоди в захисті їх прав. Це підтверджується судовою практикою розгляду цивільних справ, що виникають з договорів страхування [17]. Особливу зацікавленість викликає питання щодо встановлення можливості застосування до договірних відносин зі страхування за участю фізичної особи як споживача положень Закону України «Про захист прав споживачів» [18] в частині, не врегульованій спеціальним законом.

Загалом, основними учасниками страхових відносин є страхувальник та страховик. Це пояснюється тим, що вони приймають безпосередню участь у виникненні, зміні або припиненні страхових правовідносин. Участь всіх інших учасників (застраховані особи, вигодонабувачі тощо) залежить від волевиявлення саме страховика та/або страхувальника та (або) є наслідком дії положень чинного законодавства України. Так, у сфері майнового страхування на законодавчому рівні передбачено, що перехід прав та обов'язків страхувальника за договором майнового страхування до осіб, які одержали це майно у спадщину, здійснюється у разі його смерті. В інших же випадках права та обов'язки страхувальника можуть перейти до третіх осіб лише за згодою страховика, якщо інше не встановлено договором страхування

(ст. 994 ЦК). Однак, враховуючи практику майнового страхування, а також положення Правил страхування майна (наприклад, Правила добровільного страхування майна АТ «СК «АХА Страхування» [19]), доцільним вбачається закріплення на законодавчому рівні положення про те, що при переході прав на застраховане майно від особи, в інтересах якої було укладено договір майнового страхування, до іншої особи, права та обов'язки за цим договором переходять до особи, до якої перейшли права на майно, за винятком випадків примусового вилучення майна з підстав, передбачених законом, та за умови внесення відповідних змін до договору страхування.

Відповідного оновлення потребує й законодавче визначення поняття страхового ризику як передумови виникнення страхових правовідносин, а також поняття страхового випадку як реалізованого страхового ризику. Так, згідно з ч. 1 ст. 8 Закону України «Про страхування» страховий ризик – це певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання. Власне, фактор ризику і необхідність захисту від його наслідків викликають потребу в страхуванні. М.М. Великанова зазначає, що ризику притаманні як об'єктивні, так і суб'єктивні ознаки. До об'єктивних належить результат (наслідок дії, події) та ймовірний характер настання такого результату (наслідку), невизначеність. До суб'єктивних – усвідомлення факторів ризику, визначення ступеня ймовірності та рівня ризику, передбачення можливих результатів своєї діяльності та вибір варіанта поведінки у конкретній ситуації [20, с. 126–127]. Саме наявність страхового ризику визначає можливість укладання договору страхування і, отже, існування страхових правовідносин, які виникли на основі цього договору [21, с. 165].

Зважаючи на те, що для здійснення страховиком обов'язку зі страхової виплати (страхового відшкодування) необхідним є не лише настання події, на випа-

док якої здійснюється страхування і яка характеризується випадковістю і ймовірністю настання, а й наявність несприятливих наслідків від настання передбаченої договором страхування події та безпосереднього причинного зв'язку між подією та несприятливими наслідками, доцільною є вказівка на юридичну значущість для страхування таких трьох складових елементів страхового ризику, а відтак і страхового випадку як реалізованого страхового ризику: 1) подія, на випадок якої здійснюється страхування і яка характеризується випадковістю та ймовірністю настання; 2) несприятливі наслідки від настання передбаченої договором страхування події; 3) безпосередній причинний зв'язок між подією та несприятливими наслідками.

Таким чином, ототожнення події, на випадок настання якої здійснюється страхування, лише з небезпекою без урахування заподіяної шкоди спотворює сенс страхування як захисту майнового інтересу і суперечить принципу компенсації. Адже сама по собі подія, якщо вона ще не заподіяла шкоду, не порушує страхового інтересу. У зв'язку з цим, під поняттям страхового ризику доцільно вважати ймовірну та випадкову подію, на випадок настання негативних наслідків якої здійснюється страхування.

Слід звернути увагу й на те, що сьогодні практично відсутня правова база, що має регулювати діяльність товариств взаємного страхування в Україні як некомерційних страхових організацій, що стало причиною припинення функціонування раніше створених товариств, негативно позначається на реалізації потенціалу інституту страхування та вказує на структурну диспропорцію вітчизняного страхового ринку. У зв'язку з цим існує необхідність розробки і прийняття Верховною Радою України Закону «Про товариства взаємного страхування», що надасть можливість чітко визначити засади їх створення і діяльності.

Отже, з метою систематизації та розвитку законодавства України у сфері надання стра-

хових послуг його основними функціями має стати: створення цивільно-правової концепції забезпечення програми переходу сфери страхування до європейських і світових стандартів; удосконалення правового становища учасників страхових відносин; забезпечення захисту прав та законних інтересів споживачів страхових послуг; забезпечення балансу приватних і публічних інтересів при здійсненні страхової діяльності; встановлення правових основ державного нагляду (контролю) за дотриманням стандартів, норм і правил учасниками страхових відносин та відповідальності за порушення норм страхового законодавства.

Гармонізація законодавства України до законодавства ЄС в умовах євроінтеграційних процесів в Україні безумовно сприятиме розвитку сфери надання страхових послуг з урахуванням європейського досвіду та національних особливостей. Чітка нормативно-правова база, яка відповідає європейським стандартам, є надзвичайно необхідною для забезпечення ефективного регулювання страхових відносин, зміцнення власних інститутів сфери страхування, підвищення стандартів надання страхових послуг, забезпечення належного захисту прав споживачів страхових послуг тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/ru/publish/article?art_id=246581344& (дата звернення: 05.01.2021).
3. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 1. Ст. 1.
4. Генеральна угода про торгівлю послугами від 15 квітня 1994 р. База даних «Законодавство України». URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_017/page2 (дата звернення: 05.01.2021).
5. Федорченко Н.В. Договірне регулювання відносин з надання послуг. *Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні*. Монографія / За заг. ред. академіка НАПрН України О. Д. Крупчана; наук. ред. А. Б. Гриняк. Київ, 2017. С. 236.
6. Закон України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям ЦК» від 27 квітня 2007 р. *Урядовий кур'єр*. 2007. № 108.
7. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.: за ред. О.В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 896 с.
8. Теория государства и права: учебник для юрид. вузов и факультетов / Под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. 2-е изд., с изм. и доп. Москва: Норма: Инфра-М, 2003. 616 с.
9. Идельсон В.Р. Страхование право. Москва: Анкил, 1993.
10. Серебровский В.И. Избранные труды по наследственному и страховому праву. 2-е изд., исправ. Москва: Статут, 2003. 558 с.
11. Пацурія Н.Б. Страховий інтерес: теоретичне обґрунтування та проблеми правового закріплення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Юридичні науки*. 2011. № 88. С. 31–36.
12. Стрижак І.В. Проблема визначення поняття «предмет договору». *Вісник Академії митної служби України. Сер.: Право*. 2010. № 2. С. 124–129.
13. Телестакова А.А. Правове регулювання відносин з надання послуг. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 160 с.

14. Федорченко Н.В. Договірні зобов'язання з надання послуг: проблеми теорії і практики: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2015. 432 с.

15. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 21.02.2017 р. у справі № 820/11841/15. URL: <https://taxlink.ua/ua/court/uhvala-vishchogo-administrativnogo-sudu-ukraini-vid-21022017-u-spravi-8201184115/> (дата звернення: 05.01.2021).

16. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг в Україні» від 3 вересня 2009 р. № 1026-р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 69. С. 30.

17. Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду у справах, пов'язаних зі страховими правовідносинами. Київ, 2019. URL: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajdjest.pdf> (дата звернення: 05.01.2021).

18. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р. № 1023-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 30. Ст. 379.

19. Правила добровільного страхування майна (іншого, ніж передбачено п. 5–9 ст. 6 Закону України «Про страхування») АТ «СК «АХА Страхування». URL: <https://axaukraine.com/upload/files/2017/1.%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0002.pdf> (дата звернення: 05.01.2021).

20. Великанова М.М. Ризики в цивільному праві: монографія. Київ: Алерта, 2019. 378 с.

21. Міловська Н.В. Договірні зобов'язання зі страхування у цивільному праві України: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2019. 488 с.